

Místní správní komise Záhoří

1945-1949

Inventář

EL NAD č.: 109
AP č.: 479

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu.....	5
III. Archivní charakteristika archivního fondu.....	6
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu.....	7
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky.....	7
Seznam použitých pramenů a literatury.....	8

Přílohy:

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk.....	9
Příloha č. 2: Seznam předsedů MSK v Záhoří v letech 1946-1949.....	10
Příloha č. 3: Seznam členů MSK v Záhoří v letech 1946-1949.....	11
Příloha č. 4: Struktura archivního fondu.....	12
Inventární seznam.....	13

Úvod

I. Vývoj původce archiválií

Původcem archiválií je:

Místní správní komise Záhoří (1946-27. listopadu 1949).

Obec Záhoří, nacházející se cca 4 km jihozápadně od Černošína, náležela od roku 1945 do konce ledna 1949 do politického a soudního okresu Planá. Správní obvod MSK se shodoval s katastrálním územím obce Záhoří.

Umístění úřadovny MSK v Záhoří se nepodařilo z důvodu zachování malého počtu archiválií zjistit.

Národní výbory byly zřízeny po druhé světové válce jako správní orgány obcí a vyšších územně správních celků. Nahradily tak od roku 1850 fungující obecní úřady, resp. úřady vyšších územně správních celků. Právní základ jejich existence byl položen ústavním dekretem presidenta republiky ze dne 4. prosince 1944 o národních výborech a prozatímním Národním shromáždění, na něž navazovalo vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů. Poté následovaly stovky dalších norem, které určovaly podmínky a pravidla pro fungování národních výborů, jejich složek, zřizovaných organizací atd. Éra národních výborů byla uzavřena v roce 1990, kdy došlo ke znovuobnovení obecních úřadů, resp. zřízení dalších úřadů pro správu vyšších územně správních celků.

Shora uvedené vládní nařízení č. 4/1945 Sb., o volbě a pravomoci národních výborů, částečně pozměněné vládním nařízením č. 44/1945 Sb., o rozsahu působnosti národních výborů, určovalo, že se v každé obci měl ustavit místní národní výbor. Vnitřní složení, pravomoci, hospodaření, vedení a podepisování některých druhů písemností určovala Směrnice ministerstva vnitra č. 6 ze dne 19. května 1945 uveřejněná v Úředním listu republiky Československé a navazující Prozatímní organizační řád místních národních výborů z roku 1947. Tyto dokumenty rozlišovaly národní výbory na volený sbor složený z členů národního výboru, jeho složky (rada, předseda, referenti, komise) a úřad národního výboru.

Národní výbory byly definovány jako orgány zastupitelské a orgány veřejné správy, které v obvodu své působnosti spravují všechny veřejné záležitosti, pokud nejsou spravovány jiným veřejným orgánem. Ve věcech státní správy byly národní výbory podřízeny vládě a zároveň byla uplatněna podřízenost národního výboru nižšího stupně národnímu výboru vyššího stupně. Stanovení vnitřní organizace a způsobu, jakým mají národní výbory vykonávat svou působnost, byly v pravomoci ministra vnitra. Dnem ustavení místního národního výboru zaniklo obecní zastupitelstvo, obecní úřad se stal úřadem místního národního výboru a prováděl veškerá jeho rozhodnutí a opatření.

Pro dočasnou správu obcí, v nichž pro převážnou většinu obyvatelstva státně nespolehlivého, tj. zejména v pohraničí, nemohl být ustaven místní národní výbor, byly podle § 6 vládního nařízení č. 4 ze dne 5. května 1945 jmenovány okresními národními výbory, resp. okresními správními komisemi místní správní komise, jejichž pravomoci byly stejné jako pravomoci místních národních výborů. Místní správní komise měly mít 3 až 6 jmenovaných členů, rovněž předseda místní správní komise byl jmenován, nikoliv volen.

Počátky samosprávy v Záhoří po roce 1945 nejsou zcela jasné. K ustavení Místní správní komise v Záhoří došlo pravděpodobně začátkem roku 1946 s tím, že v únoru 1946 již v obci zcela jistě úřadoval předseda MSK Stanislav Šitner. V MSK Záhoří před jarními volbami do Ústavodárného národního shromáždění působil vedle něj již jen Václav Hüttner.

Místní správní komise měly být nahrazeny místními národními výbory na základě výsledků voleb do Ústavodárného národního shromáždění podle § 1 a § 11, odst. 2 vládního nařízení č. 120/1946 Sb., o obnovení národních výborů na podkladě výsledků voleb do ústavodárného Národního shromáždění, ze dne 27. května 1946. Hlavním kritériem pro vznik místního národního výboru byl počet 50 platných voličských hlasů v obci. Pokud počet platných hlasů nedosáhl tohoto počtu, fungovala v obci i nadále místní správní komise nejdéle do roku 1950, kdy byla na základě vládního nařízení č. 14/1950 Sb., o organizaci místních národních výborů, přeměněna na místní národní výbor. Není zřejmé kolik se v Záhoří zúčastnilo voličů, protože data za Záhoří byla započtena společně s obcí Damnov (177). V obci i nadále působila místní správní komise.

Na základě výsledků voleb do Ústavodárného národního shromáždění, konaných dne 26. května 1946, došlo ke změnám ve složení MSK v Záhoří. Po volbách byl nejprve navržen místní národní výbor, ale vzhledem k velmi malému počtu dosídlenců (k 26. květnu měli bydlet v obci pouze 3 obyvatelé – patrně s hlasovacím právem), došlo pouze ke změně členů MSK. I přes výše uvedený počet obyvatel byla jmenována 5členná MSK v čele s Jaroslavem Faltýnem, který ve funkci působil až do zániku MSK. Seznam členů MSK viz příloha č. 3. Přestože k přeměně MSK na MNV v obci nikdy nedošlo, používala místní správní komise razítko Místního národního výboru a rovněž v dochovaných spisech se objevuje titulatura MNV Záhoří. Jak fungovala MSK nelze doložit pro absolutní nedostatek dochovaných archiválií.

Až do vydání ústavního zákona č. 150/1948 Sb., Ústavy Československé republiky, měly dosavadní právní normy týkající se národních výborů prozatímní charakter. V Ústavě 9. května byly NV definovány jako „nositelé a vykonavatelé státní moci v obcích, okresích a krajích“ a jejich existence byla právně zakotvena jako nedílná součást státního zřízení ČSR. Zcela novým prvkem bylo zavedení principu volitelnosti NV (naplněného ovšem až v roce 1954); do té doby byli jejich členové jmenováni příslušným ONV na návrh Národní fronty.

Při volbách do Národního shromáždění konaných 30. května 1948 bydlelo v obci 5 rodin a 13 členů těchto rodin mělo hlasovací právo. Celkem bylo v obci 17 domů, z toho 12 jich bylo neobydleno.

Na základě reformy provedené zákonem č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení, byl od 1. ledna 1949 zřízen kraj Plzeňský, jehož součástí se stala i obec Záhoří. Zároveň byla vládním nařízením č. 3/1949 Sb., o územní organizaci okresů v českých zemích, provedena územní reorganizace okresů. Od 1. února 1949 byla obec součástí nově vymezeného okresu Tachov.

V listopadu 1949 došlo k administrativnímu spojení obcí Třebel a Záhoří z důvodu vysídlení všech obyvatel z obce Záhoří. Toto spojení bylo realizováno Výměrem ONV v Tachově ze dne 24. listopadu 1949 (čj. 172/Z-24/11-1949) s odkazem na § 94 českého obecního zřízení. Pozemky obce Záhoří převzaly státní statky v Třebeli, proto bylo obci Třebel nařízeno, aby spravovala obecní majetek a vyřizovala obecní agendu. K administrativnímu předání obecní agendy a obecního majetku došlo za přítomnosti účetního ONV v Tachově ve dnech 26. a 27. listopadu 1949. Předání muselo být realizováno narychlo, protože předseda MSK Záhoří J. Faltýn se náhle rozhodl z obce odejít a obec se rychle vylidnila. V dochovaném protokolu jsou poměrně pečlivě uvedeny nejen všechny dokumenty,

kteřé MSK Záhóří předával do Třebel (mezi jinými i dnes nezvěstná německá pamětní kniha), ale i kancelářské zařízení, stav obecního jmění aj. Předsedovi MSK/MNV Třebel bylo zároveň zdůrazněno, že musí agendu obce Záhóří vést odděleně (zejména finanční hospodaření).

V souvislosti s realizací zákona č. 268/1949 Sb., o matrikách, byla v jednotlivých okresech Plzeňského kraje určena sídla matričních obvodů a stanovena jejich územní rozsah. Již vylidněná obec Záhóří spadala od 1. ledna 1950 do matričního obvodu Damnov.

V únoru 1950 se KNV v Plzni zabýval žádostí obcí Třebel, Vížka a Záhóří (spravovaných MNV Třebel) o přičlenění k okresu Stříbro. ONV v Tachově doporučil všechny 3 obce do okresu Stříbro, avšak ONV ve Stříbře s tímto návrhem nesouhlasil a navrhol, aby obce Třebel a Záhóří byly přesunuty do stříbrského okresu, ale Vížka do okresu Mariánské Lázně.

K připojení obcí Třebel, Vížka a Záhóří k okresu Stříbro došlo definitivně až od 1. ledna 1951 na základě vládní nařízení č. 199/1950 Sb., o změnách hranic krajů, okresů a obcí. Na základě dohody ONV v Tachově a Stříbře z června 1950 však ONV ve Stříbře prozatímne všechny obce již od léta 1950 spravoval. Dne 6. července 1950 byl dokonce vyhotoven Zápis o předání agendy obce Třebel, jehož sepsání se zúčastnili mimo zástupců obou zúčastněných ONV i zástupci OV KSČ Tachov i Stříbro a samozřejmě zástupce MNV Třebel. Zároveň s přeřazením obce do okresu Stříbro došlo i ke změně matričního obvodu a Záhóří bylo přeřazeno do matričního obvodu Černošín (tento stav již zůstal nezměněn).

V roce 1953 došlo konečně ke sloučení do té doby formálně samostatných obcí. Okresní národní výbor ve Stříbře rozhodl, že s účinností od 9. května 1953 se sloučili obce Třebel, Vížka a Záhóří do jedné samostatné obce, pro níž ministerstvo vnitra stanovilo název Třebel. Informace o sloučení byla publikována v Úředním listu až v roce 1955.

S účinností od 1. července 1960 došlo na základě zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, k reorganizaci okresu Tachov, do něhož byly zahrnuty nejen obce stávajícího okresu Tachov, ale i část obcí náležejících dosud pod správu ONV Stříbro, ONV Mariánské Lázně a ONV Horšovský Týn. Zároveň došlo k reorganizaci krajů a sloučením Plzeňského a Karlovarského kraje vznikl kraj Západočeský.

V dubnu 1960 se začala projednávat otázka sloučení obce Třebel s obcí Černošín. Většina obyvatel s tímto návrhem souhlasila. K definitivnímu zániku MNV v Třebeli došlo sloučením obce Třebel s obcí Černošín s účinností od 1. července 1960 v souvislosti s územní reorganizací okresu Tachov, provedené na základě zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu. S Černošínem byla sloučena i místní část Třebel Záhóří, druhá místní část Vížka se dostala do správy MNV Svahy. Zatímco Třebel i Záhóří jsou částmi obce Černošín doposud, Vížka je od zrušení MNV ve Svazích v roce 1976 částí obce Planá.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Kde byly ukládány dokumenty MSK Záhóří není jasné. Patrně se nacházely u funkcionářů MSK (zejména předsedy), jak bylo v té době zvykem. Z dochovaných archiválií není vůbec zřejmé podle jakého systému byly ukládány písemnosti MSK. Lze usuzovat, že praxe byla stejná jako u srovnatelných MSK, u nichž rovněž nefungovala spisová služba ani žádný systém ukládání dokumentů.

Díky pečlivě sepsanému protokolu o předání agendy MNV (sic!) Záhoří MNV Třebel z 27. listopadu 1949 je možné si udělat představu o dokumentech z činnosti MSK Záhoří. Do Třebel byly předsedou MSK J. Faltýnem za přítomnosti předsedy MSK/MNV Třebel Františka Mička a zaměstnance ONV v Tachově Ivana Lešky mimo jiné předány: pokladní deník z let 1946-1949 (nyní inv. č. 2) včetně účetních dokladů k němu, původní pokladní kniha (nyní inv. č. 3), prázdná hlavní kniha (v současnosti v ní již záznamy jsou – nyní inv. č. 1), rozpočty na roky 1946-1950 (nyní inv. č. 7), policejní přihlášky a odhlášky (v současnosti nezvěstné), 2 kulatá razítka MSK a MNV (v současnosti nezvěstná), výměr o spojení Záhoří a Třebel z roku 1949 (nyní inv. č. 4), protokol o revizi hospodaření ke dni sloučení (nyní inv. č. 4) a německá pamětní kniha obce (v současnosti nezvěstná). Vedle toho byl předán i zbytek registratury MSK, obecní knihovna (protokol o předání obsahuje 33 položek), nemovitosti a pojistky obce. V předávacím protokolu zaráží absence zápisů ze schůzí MSK, takže je možné, že nebyly vůbec vedeny.

Spisy MSK Záhoří byly pro archiv vybrány 10. ledna 1956 v rámci archivní odborné prohlídky spisů MNV Třebel stříbrskou okresní archivářkou Bohuslavou Lohrovou. Při odborné dohlídce byly vybrány tyto písemnosti: hlavní kniha z let 1946-1949, pokladní deník z let 1946-1949 a rozpočty obce z let 1946-1950. Vybrané písemnosti byly s ohledem na absenci ukládacích prostor tehdejšího okresního archivu prozatím ponechány ve spisovně MNV Třebel, jak bylo v té době obvyklé.

Po získání prostor pro okresní archiv započala v roce 1957 B. Lohrová se stahováním písemností vybraných k trvalé archivní úschově. Dne 18. února 1957 byli osloveni i funkcionáři MNV Třebel, aby vybrané písemnosti odeslali na adresu okresního archivu. Kdy se tak stalo nelze zjistit, ale k 21. lednu 1958 již byly archiválie MSK Záhoří evidovány na EL JAF. V té době se jednalo o 3 knihy z let 1946-1949 a 1 karton z let 1946-1949. Předány byly nejen všechny dokumenty vybrané B. Lohrovou, ale i většina důležitých dokumentů zmíněných v předávacím protokolu z 27. listopadu 1949. Neznámo kdy byly všechny vybrané archiválie uloženy do kartonu a úřední knihy z EL JAF zmizely.

Při vnitřní revizi archivních fondů, prováděné postupně po přestěhování archivu do Tachova, archivní fond MNV Záhoří obsahoval 1 karton z let 1946-1949 (stav k 17. dubnu 2001). Tento stav byl potvrzen i při následné generální inventuře v roce 2001.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Před zahájením inventarizace byl archivní fond MNV Záhoří tvořen 1 kartonem (ve kterém se nacházely úřední knihy) z let 1946-1949. Celková metráž činila 0,12 bm. Hned na počátku inventarizace bylo zjištěno, že k oficiální přeměně MSK na MNV v Záhoří, s ohledem na počet obyvatel, nikdy nedošlo, proto byl archivní fond přejmenován na Místní správní komise Záhoří.

Při inventarizaci archivního fondu byly také prověřeny archiválie nástupnických MNV Třebel a MNV Černošín, ale v žádném z archivních fondů nebyly nalezeny archiválie, které by patřily do archivního fondu MSK Záhoří.

V rámci inventarizace byl archivní fond přemanipulován, byly správně určeny evidenční jednotky a s ohledem na první zápisy v pokladním deníku byla upravena i datace na 1945-1949.

V archivním fondu MSK Záhoří nebylo provedeno vyřazení archiválií z evidencí NAD z důvodu přehodnocení významu.

Konečná metráž archivního fondu MSK Záhoří je 0,12 bm. V současnosti je archivní fond MSK Záhoří tvořen 3 úředními knihami a 1 kartonem.

Archivní fond byl uspořádán podle Návrhu metodického návodu pro uspořádání a inventarizaci archivních fondů místních národních výborů vydaného Archivní správou Ministerstva vnitra ČR a doplněn podle Metodického pokynu pro inventární zpracování archivních fondů národních výborů ve Státním oblastním archivu v Plzni čj. SOAP/006-3120/2007. Formální zpracování bylo provedeno dle Metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek čj. SOAP/006-0767/2010 s přihlédnutím k Metodickému návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra čj. MV-46913/AS-1/AS-2013.

Archivní fond MSK Záhoří náleží mezi torzovitě dochované fondy národních výborů, resp. správních komisí rušených do roku 1954. Ve fondu se nenacházejí zápisy ze schůzí MSK (pokud byly vedeny), podací protokoly, část účetních knih a většina spisového materiálu. Není známo, že by se nějaké dokumenty MSK Záhoří nacházely ve spisovně nynějšího Městského úřadu Černošín.

Fyzický stav archivního fondu je dobrý.

Jazykem archivního fondu je čeština.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archivní fond Záhoří obsahuje pouze torzo původcem vyprodukovaných písemností. Přesto jsou dochované archiválie jediným přímým pramenem pro poznání historie obce, která se krátce po roce 1945 zcela vylidnila, ačkoliv neležela v blízkosti státní hranice. Při práci na poválečných dějinách Záhoří je třeba postupovat v součinnosti s dalšími archivními prameny, vztahujícími se k dané lokalitě, popř. s regionální literaturou.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond MSK Záhoří uspořádala a archivní pomůcku sestavila Jana Zímová v listopadu 2012 ve Státním okresním archivu Tachov.

V Tachově, 25. října 2017

Jana Zímová

Seznam použitých pramenů a literatury

I. Prameny

Státní okresní archiv Tachov

Archivní fondy:

Okresní národní výbor Planá, inv. č. 152, sign. I/21, kart. č. 32 Obecní věci všeobecně, 1945-1949.

Okresní národní výbor Planá, inv. č. 152, sign. I/21, kart. č. 33 Obce seřazené podle abecedy, 1945-1949.

Okresní národní výbor Stříbro, inv. č. 203, sign. I/20 g, kart. č. 28 Členové MSK (MNV) obce T – Z, 1945-1949.

Okresní národní výbor Tachov, sign. I/21 g Evidenční lístky členů MSK/MNV obce V – Ž, 1946-1949.

Okresní národní výbor Tachov, sign. I/21 Obecní záležitosti obcí, které přešly v roce 1949 k okresu Tachov ze zrušeného okresu Planá: Třebel, 1950-1951.

Okresní národní výbor Tachov, sign. 604/1 Slučování obcí a změny hranic obcí, 1952-1989.

Prameny tištěné

Sbírka zákonů republiky Československé – ročníky 1949, 1950, 1954.

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé – ročníky 1945, 1948.

Sbírka zákonů Československé socialistické republiky – ročník 1960.

Seznam matričních obvodů v českých krajích. Praha : Ministerstvo vnitra, 1950.

Úřední list republiky Československé – ročník 1945.

Úřední list Československé republiky – ročník 1955.

Volby do ústavodárného Národního shromáždění dne 26. května 1946, část II. Volební výsledky podle obcí, sešit 2. Volební kraj V – VII Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, in: *Zprávy Státního úřadu statistického*, řada B, číslo 4 – 6, ročník XXVII. (1946) číslo 26 – 28.

II. Literatura

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích : od počátků státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk

AP – archivní pomůcka

bm – běžný metr

č. – číslo

čj. – číslo jednací

ČSR – Československá republika

EL JAF – evidenční list jednotného archivního fondu

EL NAD – evidenční list Národního archivního dědictví

ev. – evidenční

ev. jedn. č. – evidenční jednotka číslo

inv. č. – inventární číslo

kar – karton

kart. – karton

KNV – krajský národní výbor

MNV – místní národní výbor

MSK – místní správní komise

NV – národní výbor

odst. – odstavec

ONV – okresní národní výbor

OV KSČ – okresní výbor Komunistické strany Československa

sign. – signatura

SOA – Státní oblastní archiv

SOAP – Státní oblastní archiv v Plzni

ukn – úřední kniha

Příloha č. 2: Seznam předsedů MSK v Záhoří v letech 1946-1949

jméno předsedy	ve funkci od	ve funkci do
Stanislav Šitner	únor 1946	18. 08. 1946
Jaroslav Faltýn	19. 08. 1946	27. 11. 1949

Příloha č. 3: Seznam členů MSK v Záhoří v letech 1946-1949

Období počátek 1946-18. 08. 1946

předseda MSK	Stanislav Šitner
člen MSK	Václav Hüttner

Období 19. 08. 1946-27. 11. 1949

předseda MSK	Jaroslav Faltýn
členové MSK	Josef Vachulka, Stanislav Pivovarský, František Kroupa, Jiří Selner (později v roce 1947 nahrazen bývalým předsedou MSK v Třebeli Františkem Bursou)

Příloha č. 4: Struktura archivního fondu

1 Úřad národního výboru

1/1 Úřední knihy

1/1/1 Účetní knihy

1/2 Spisový materiál

1/2/1 Spisy

1/2/1/1 Statutární záležitosti organizace

1/2/1/2 Volby

1/2/1/3 Evidence obyvatelstva

1/2/1/4 Finanční hospodaření

Inventární seznam

1 Úřad národního výboru**1/1 Úřední knihy****1/1/1 Účetní knihy**

1	Hlavní kniha	1946-1949	ukn 1
2	Pokladní deník	1945-1949	ukn 2
3	Pokladní kniha příjmů a vydání	1946-1949	ukn 3

1/2 Spisový materiál**1/2/1 Spisy****1/2/1/1 Statutární záležitosti organizace**

4	Výměr ONV v Tachově na prozatímní správu obecního majetku a obecní agendy obce Záhoří, protokoly o předání a převzetí obecní agendy	1949	kar 1
---	---	------	-------

1/2/1/2 Volby

5	Seznam voličů	1948	kar 1
---	---------------	------	-------

1/2/1/3 Evidence obyvatelstva

6	Seznam Němců k odsunu	[1946]	kar 1
---	-----------------------	--------	-------

1/2/1/4 Finanční hospodaření

7	Rozpočty obce na roky 1946-1950	1946-1949	kar 1
---	---------------------------------	-----------	-------

Název archivní pomůcky:	Místní správní komise Záhoří
Značka archivního fondu:	MSK Záhoří
Časové rozmezí:	1945-1949
Počet evidenčních jednotek:	4 (3 úřední knihy, 1 karton)
Počet inventárních jednotek:	7
Rozsah v bm:	0,12
Stav ke dni:	25. října 2017
Zpracovatelka archivního fondu:	Jana Zímová
Zpracovatelka archivní pomůcky:	Jana Zímová
Počet stran:	15
Počet exemplářů:	5
Pomůcku schválil:	Mgr. Jan Edl dne 25. 10. 2017 čj. SOAP/090-0409/2017